

LICG HUISDIERENBIJSLUITER

DE HANDLEIDING VOOR HET HOUDEN VAN HUISDIEREN

Serie zoogdieren

Rat

Rattus norvegicus

Ratten zijn sociale, slimme knaagdieren die erg tam kunnen worden. Een goed aan mensen gewende rat zal graag bij u zitten en niet snel bijten. Huisvest ratten altijd met soortgenoten, want het zijn groepsdieren die onderlinge interactie nodig hebben. Denk er wel aan dat ze zich snel kunnen voorplanten. Ratten houden van aandacht en zijn nieuwsgierig, geef ze daarom genoeg te doen.

Kies het juiste dier voor uw situatie: lees vóór het kopen eerst of de rat het huisdier is dat u zoekt.

Algemeen

Ratten zijn knaagdieren die behoren tot de familie van de muisachtigen. Onze tamme rat is de gedomesticeerde vorm van de wilde bruine rat. Ratten zijn intelligent: u kunt ze bijvoorbeeld zindelijk maken en leren om op uw schouder te zitten. In het algemeen zijn ratten vriendelijke dieren die de verzorger niet bijten. Ratten worden gemiddeld tussen 21 en 29 centimeter lang; hun staart is tussen 15 en 23 centimeter lang. Mannetjes wegen in het algemeen 350 tot 600 gram, vrouwtjes ongeveer 250 tot 400 gram. Ratten worden meestal ongeveer twee jaar oud. Vrouwtjes leven gemiddeld wat langer dan mannetjes.

Verschillende varianten

Er zijn verschillende variëteiten tamme ratten. Zo is er een groot aantal kleurvarianten, bijvoorbeeld agouti (wildkleur bruin), albino (volledig wit) en beige (effen beige). Ook zijn er allerlei tekeningen: een dalmatiër heeft vlekken op zijn kop, rug en flanken, terwijl een rat met een effen tekening een volledig gekleurd lichaam heeft. Sommige ratten hebben grote, laagafstaande oren (dumbo), andere ratten zijn haarloos (naakt) of hebben juist krulhaar (rex).

Van nature

Ratten komen van oorsprong uit Oost-Azië, maar hebben zich in de loop van de tijd over bijna de hele wereld verspreid. Ze wonen graag in een vochtige, niet te warme omgeving in de buurt van mensen. Ratten zijn vooral enkele uren na zonsondergang en enkele uren voor zonsopgang actief en kunnen 's nachts wel vier kilometer afleggen. In gevangenschap kunnen ratten ook overdag actief zijn. Ze leven van nature in kleine groepen, die bestaan uit een dominant mannetje, een harem vrouwtjes en enkele ondergeschikte mannetjes. Het zijn alleseters, die niet erg kieskeurig zijn.

Huisvesting

Ratten zijn sociale dieren die gewend zijn in groepjes te leven. Als huisdier moet u de rat daarom altijd met ten minste één soortgenoot huisvesten. Zet geen mannetjes en vrouwtjes bij elkaar: de kans is dan groot dat het vrouwtje al snel zwanger wordt. Ratten zijn ondernemende dieren, die van spelen en klimmen houden. Koop daarom een kooi van ten minste 80 x 40 x 70 centimeter (breedte x diepte x hoogte) voor twee ratten. Natuurlijk geldt: hoe groter, hoe beter. Een kooi met verdiepingen zodat de ratten kunnen klimmen en verkennen is ideaal. Hoe groot de kooi precies moet zijn, hangt af van het aantal ratten dat in de kooi gehuisvest zal gaan worden en de inrichting van de kooi.

Ratten kunnen zich prima vermaken met bijvoorbeeld zitplankjes, takken, (doosjes) papieren tissues, lege wc-rolletjes, buizen en schone glazen potten. Door het speelgoed regelmatig te wisselen, kan de rat regelmatig zijn kooi opnieuw 'ontdekken'. Geef de rat geen loopmolentje: hierin loopt de rat in een onnatuurlijke houding en kunnen de poten en de staart beschadigen. U kunt een wc-bakje neerzetten; door hier steeds de keutels in te doen, kunt u de ratten leren zindelijk te zijn.

De kooi zelf bestaat bij voorkeur uit een lage onderbak met daarop een bovenkant van tralies, zodat er geen urineluchtjes kunnen blijven hangen. Let er op dat de tralies knaagbestendig zijn. De luchtwegen van ratten zijn gevoelig. Een kooi met hoge plastic wanden is daarom ongeschikt, de urinedampen kunnen dan niet weg en tasten de luchtwegen aan. Ook bij de keuze van een bodembedekking moet u hiermee rekening houden: deze moet stofvrij zijn en mag geen schadelijke dampen afgeven. Geschikt zijn bijvoorbeeld papier, fijne beukensnippers of

bodembedekkers op basis van schoon karton, maïs of hennep. Zaagsel is ongeschikt voor ratten. Gebruik geen materiaal dat gemaakt is van naaldhout, er zijn aanwijzingen dat dit op termijn ongezond kan zijn voor de ratten. Plaats de kooi niet op de tocht om ademhalingsziekten te voorkomen. Zet de kooi ook niet direct in de zon of naast de verwarming.

Verzorgen en hanteren

Ratten vinden het vaak leuk om te worden opgepakt. Tamme ratten kruipen vaak spontaan op de hand van hun verzorger. U kunt een rat ook oppakken door voorzichtig uw hand onder zijn buik te schuiven. Pak een rat nooit bij het puntje van zijn staart. U kunt hem wel bij zijn staartbasis oppakken. Ratten vinden dat echter niet zo fijn. Ratten zijn nieuwsgierige dieren en vinden het leuk om ook de omgeving buiten de kooi te verkennen. Maar pas op met bijvoorbeeld losliggende kabels: ratten zijn knaagdieren. Houd er rekening mee dat zij goed klimmen en in kleine hoekjes passen, werk elektriciteitskabels daarom veilig weg in kabelgoten.

Haal voedselresten die kunnen bederven dagelijks uit de kooi. Zijn uw ratten zindelijk, vervang dan dagelijks de inhoud van het wc-bakje. Maak de kooi regelmatig schoon; gebruik hiervoor eventueel een niet-geurende zeep, bijvoorbeeld groene zeep. Vergeet daarbij de voerbak niet. Ververs het drinkwater elke dag. Bij gebruik van een waterfles is het essentieel dat ook de tuit van de fles schoongemaakt wordt.

Voeding

In de dierenspeciaalzaak is speciaal voer te koop voor ratten. Dit is ander voer dan knaagdiervoer. Dit laatste is ongeschikt omdat er te weinig dierlijke eiwitten in zitten. Ratten zijn van nature alleseters. Als extraatje op dit basisvoer zijn er dan ook vele mogelijkheden. U kunt ze groente (geen sla of dichte koolsoorten, boerenkool of bloemkool mag wel) en fruit geven. Eén keer in de week kunt u ze een hardgekookt ei geven. Ook kleine beetjes ongezoete ontbijtgranen, aardappel, gekookte rijst of pasta en oud brood vinden ratten lekker. Maar let op: ratten worden gemakkelijk dik, dus beperk deze extraatjes. Weeg de ratten regelmatig zodat u weet of ze niet te dik worden. Geef ratten geen gekruid, vet, gezoet of gezouten voedsel en geen melkproducten. Het voer kunt u in een bakje doen. Zorg er daarnaast voor dat er voldoende water is. Water kunt u in een drinkflesje aanbieden.

Voortplanting

Jonge ratten (ook wel rittens genoemd) worden na een draagtijd van 21 tot 23 dagen kaal en blind geboren. Vanaf de achtste dag krijgen ze beharing. Na twee weken gaan hun oogjes open. Op een leeftijd van drie weken beginnen de rittens zelfstandiger te eten, maar ze worden gezoogd tot ze ongeveer vier à vijf weken oud zijn. Vanaf deze leeftijd kunnen de jongen gespeend worden. Het is zaak om de mannetjes in ieder geval uit het nest te halen: ze kunnen dan geslachtsrijp zijn en de moeder opnieuw bevruchten. Vrouwtjes zijn ongeveer met vijf à zes weken geslachtsrijp, maar iets eerder komt ook voor. Daarom kunt u het beste vanaf zo'n vier en een halve week ook de vrouwelijke jongen apart van mannelijke ratten huisvesten. In tegenstelling tot vrouwtjes hebben mannetjes geen tepels.

Vanaf de eerste of tweede dag na de geboorte kunt u beginnen met het socialiseren van ratten door de rittens voorzichtig in uw handen te nemen. Daardoor wennen ratten aan de geur van mensen en aan het opgepakt worden. Vanaf ongeveer twee weken oud kunt u ratten leren uit uw hand te eten, met ongeveer drie weken om op uw schouder te zitten. Oude ratten kunnen, net als mensen, kaal worden; het haar kan ook lichter van kleur worden.

Ziekten en aandoeningen

Bij de rat ontwikkelen de meeste ziekten zich geleidelijk. Een gedragsverandering kan wijzen op ziekte. Ook verlies van gewicht, een opgezette vacht, niezen, snotteren en minder activiteit duiden op een aandoening. De meest voorkomende aandoeningen bij ratten zijn ademhalingsziekten, gezwellen van de melkklieren en huidproblemen als gevolg van parasieten zoals mijten, teken, luizen en vlooiën. Knobbeltjes op de staart en oren van de rat kunnen wijzen op schurftmijt.

Sommige aandoeningen komen bij ratten met een specifiek kenmerk vaker voor. Zo hebben bepaalde kleurslagen eerder last van megacolon (een dodelijke aandoening van de darmen die vaak al fataal is als de rittens nog in het nest verblijven), terwijl naakte ratten meer huidwondjes hebben. Raadpleeg altijd de dierenarts als u vermoedt dat uw rat ziek is.

Benodigde ervaring

Voor het op een verantwoorde wijze houden van dit huisdier is geen specifieke ervaring nodig.

Aanschaf en kosten

Een rat kunt u kopen bij fokkers, bij een rattenopvang of bij een dierenpeciaalzaak. Let er bij het kopen op dat de ogen van de rat schoon en droog zijn, de vacht glanzend. De haren mogen niet rechtop staan. Let ook op wondjes en korstjes. Koop geen dier dat niest of reutelend ademhaalt. Een dergelijk dier heeft een luchtweginfectie die meestal het gehele leven klachten blijft geven. Een gezonde rat is schoon, actief en onderzoekend, een goed gesocialiseerde rat is niet bang voor mensen.

De gemiddelde aanschafprijs van een rat ligt ongeveer tussen zeven en vijftien euro. Dit is onder andere afhankelijk van het type en de kleur. Natuurlijk moet u investeren in een ruime rattenkooi. Terugkerende kosten zijn die voor voer en bodembedekking. Daarnaast kunt u voor kosten komen te staan als uw dier onverhoopt ziek wordt.

Aandachtspunten

- Het oog- en neusvocht van ratten bevat porfyryne, een roodbruine kleurstof. Het kan daardoor soms lijken alsof de rat bloedt. Een echte bloedneus is hoogst uitzonderlijk bij ratten. Overproductie van porfyryne kan wijzen op stress of ziekte.
- Mannetjesratten zijn vaak wat rustiger van karakter dan vrouwtjesratten, vrouwtjesratten zijn ondernemender.

Bij het LICG kunt u terecht voor onafhankelijke en betrouwbare informatie over het 'houden van huisdieren'. Door het bieden van deze informatie en het organiseren van campagnes levert het LICG een bijdrage aan verbetering van de gezondheid en het welzijn van huisdieren in Nederland.

Versie: juli 2011

Kijk voor de meest recente informatie op www.licg.nl